

Dato: 6. november 2002

Notat vedr. Jash

(kurdiske militser/National Defence Battalions).

Indledning

Der eksisterer i Irak et lille antal klanbaserede kurdiske militser, der tjener det irakiske styre som hjælpetropper i den myndighedskontrollerede del af de kurdiske områder i det nordlige Irak. Militserne er baseret i Kirkuk og Mosul. Blandt kurdere, der er modstandere af Saddam Hussein, er militserne kendt som *Jash*, der kan betyde 'hær' eller 'lille æsel/æselføl', hvor sidstnævnte term anses som nedværdigende. Mere formelt omtales styrkerne som 'National Defence Battalions'.

Historie

Klanbaserede militser hyret af den irakiske regering til at bekæmpe kurdiske partisanbevægelser med deres egne metoder opstod allerede tidligt i 1960'erne. Allerede inden de første væbnede sammenstød mellem kurdiske partisanbevægelser og irakiske hærenheder i 1961 var forholdet mellem Barzani-klanen og de traditionelle rivaler fra klanerne Zibari, Bradost, Lolan, Herki og Surchi så dårligt, at der forekom sporadiske kampe. Medlemmerne af Barzani-klanen var af den opfattelse, at det var de centrale myndigheder i Bagdad, der ansporede de øvrige kurdiske klaner til angreb på Barzani-klanen for at så splid mellem kurderne. Da der udbrød kampe mellem det Barzani-dominerede Kurdistan Democratic Party (KDP) og den irakiske centralregering, støttede regeringen de stammer, der var modstandere af Barzani-klanen.

Kampene blev i begyndelsen udkæmpet som traditionelle klanstridigheder, da ingen af de deltagende klaner besad nogen formel militær organisation. Fra 1963 forsøgte de irakiske myndigheder derfor at tilføre klanstyrkerne en vis form for organisering ved at integrere dem i den militære kommandostruktur som irregulære kavaleriregimenter, kendt som *Fursan*. Antallet af klaner, der blev mobiliseret

som *Fursan*, steg gradvist gennem årene. Klanerne modtog gerne våben og penge fra regeringen, men deres deltagelse i konflikten blev mere bestemt af deres forhold til Barzani-klanen end af beslutninger truffet af den irakiske regering. *Fursan* fik øgenavnet *Jash* af kurdiske modstandere. Forholdet mellem *Fursan/Jash* og de kurdiske modstandere og deres allierede var dog ikke altid fjendtligt. Kurdiske organisationer, der kæmpede mod de irakiske myndigheder, hævdede således i hemmelighed at have modtaget våben og ammunition fra klaner, der var en del af *Jash*. Der er endda forlydender om kurdiske klaner, der skiftede side mere end en gang afhængig af, hvorvidt det var opportunt at støtte henholdsvis den irakiske regering eller dens kurdiske modstandere.

Der blev overført betydelige midler fra den irakiske regering til de kurdiske klaner. Det var især de kurdiske klanoverhoveder, der modtog støtten. Våben, penge og ordrer gik igennem klanoverhovedet, der således fik styrket sin kontrol over klanen.

Oprindeligt var det alene klaner, der dannede basis for *Fursan* regiment, men senere blev der dannet enheder, der ikke alene bestod af enkelte klaner. Sådanne enheder stod under ledelse af indflydelsesrige personer snarere end klanoverhoveder. Sent i 1970'erne og tidligt i 1980'erne udgjorde tilhængerne af en religiøs leder et *Fursan* regiment, der agerede på næsten samme måde som en klan uden, at der dog i samme grad var tale om en sammenhængende gruppe.

Det anslås, at antallet personer, der er medlem af *Jash*, er omkring 1.000. De er bevæbnet med lette våben og bliver lønnet af de irakiske myndigheder.

Under krigen mellem Iran og Irak (1980-1988) havde *Jash* en langt større betydning. Da styrken var stærkest, bestod den af omkring 250 bataljoner med i alt 100.000 mand. Styrken blev kontrolleret af den irakiske militære efterretnings-tjeneste Istikhabarat og det hemmelige politi. En stor del af de kurdiske mænd i den værnepligtige alder var således medlemmer af militserne. Tjeneste i militserne blev anset som en erstatning for aftjening af værnepligt og gjorde det muligt for unge kurdiske mænd at undgå fronttjeneste. Militslederne, de såkaldte *mustashars* (rådgivere), modtog våben og lønninger for alle under deres kommando, og antallet blev i nogle tilfælde overdrevet. Nogle ledere i *Jash* forsøgte at helgardere sig

ved at tjene Saddam Hussein, samtidig med at de havde forbindelser til kurdiske ledere, der bekæmpede det irakiske styre. Under den kurdiske opstand mod Saddam Hussein efter Golfkrigen i 1991 vendte mange enheder i *Jash* sig mod det irakiske styre og allierede sig med KDP eller Patriotic Union of Kurdistan (PUK). Mange steder var det således ofte lokale *mustashars*, der startede kampene mod irakiske styrker i marts 1991. Da opstanden var nedkæmpet af irakiske styrker, der var loyale mod Saddam Hussein, var tidligere medlemmer af *Jash* blandt de hundredetusinder, der flygtede mod Iran og Tyrkiet.

Seneste udvikling

I 2002 udgør medlemmer af Zibari-klanen en af de mere betydningsfulde militser i Mosul. Militsen ledes af Latif Zibari. En tilsvarende milits fra Herki-klanen ledes af Asad Herki.

Medlemmerne af *Jash* i Mosul taler kurmanji, ligesom Barzani-klanen, der dominerer KDP. Det irakiske regime anvender militsen som en modvægt til KDP-styret i det nordvestlige Nordirak. Ligeledes anvendes sorani-talende medlemmer af den Kirkuk-baserede *Jash* som modvægt til PUK-styret i de soranitalende områder af det kurdisk kontrollerede Nordirak.

Efter samarbejdet i 1996, da KDP og irakiske enheder angreb PUK, genoplivede Saddam Hussein *Jash* ved at oprette Zibari og Herki bataljonerne, og der er siden blevet oprettet yderligere militser.

En vestlig diplomatisk repræsentation i Amman oplyste i maj 2002, at kurdiske militser, der støtter Saddam Hussein, er aktive i det myndighedskontrollerede Irak. Omfanget af deres aktiviteter har været faldende gennem de seneste par år. Kilden oplyste videre, at der dog i løbet af 1999 havde været forlydender om, at irakiske myndigheder havde planer om at genoprette kurdiske regeringstro militser i et større omfang. I 1998 kontaktede irakiske myndigheder et antal kurdiske klaner, der tidligere var kendt som værende loyale mod styret i Bagdad. Kilden vidste ikke, hvorvidt kontakterne var blevet udbygget, men oplyste at der eksisterede et lille antal kurdiske militser, der var loyale mod Saddam Hussein. Kilden tilføjede, at militserne ikke længere udelukkende var baseret på klientilhørsforhold. Indivi-

duel tilslutning kunne også forekomme. Privilegier og økonomiske motiver er de vigtigste motiver for at tilslutte sig.

Akif Atli, Legal Assistant, UNHCR Branch Office, Ankara oplyste den 13. november 2000 på 6 th. Country of Origin Information Seminar i Wien, at der fra irakisk kurdisk side er blevet meddelt amnesti for deltagelse i kampe forud for 1991 mellem kurdere og irakiske myndigheder. Amnestien omfatter også personer, der har kæmpet på irakisk regeringsside mod kurderne. Eksempelvis er medlemmer af *Jash* blevet optaget i KDP og PUK-peshmerga (de to store kurdiske partisanbevægelser militser).

Kilder

Notatet bygger på oplysninger indhentet under fact-finding mission til Amman, Jordan og Ankara, Tyrkiet maj-juni 2002; *Jane's Electronic Information Service*; UNHCR/ACCORD 6th European Country of Origin Information Seminar i Wien, den 13. – 14. November 2000 samt Martin van Bruinessen, *Kurds, states, and tribes*, Utrecht University som fundet på <http://www.let.uu.nl/~martin.vanbruinessen/personal/publications/Kurds,%20states,%20tribes.htm>